

11 *aprilie* 2017

DfS nr. *132*

AVIZ

la proiectul legii cu privire la înregistrarea genetică judiciară
(nr.57 din 13.03.2017)

Direcția generală juridică a examinat proiectul de lege nominalizat, prin prisma prevederilor art.54 din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797-XIII din 02.04.1996 și a prevederilor Legii privind actele legislative nr.780-XV din 27.12.2001 și, reieșind din analiza efectuată relatăm următoarele.

I. Proiectul de lege a fost înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Guvernul Republicii Moldova, fiind aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.124 din 6 martie 2017, fapt ce corespunde prevederilor art.73 din Constituție și prevederilor art.47 din Regulamentul Parlamentului.

Inițiativa legislativă supusă examinării are ca obiect de reglementare stabilirea cadrului legislativ necesar înregistrării genetice judiciare. Analiza genetică judiciară va fi efectuată în cadrul laboratorului acreditat în efectuarea analizelor materialului biologic prelevat, ulterior profilul ADN de referință și datele cu caracter personal al persoanei vor fi înregistrate în Registrul de stat al datelor genetice, posesorul căruia va fi Ministerul Afacerilor Interne. În susținerea promovării proiectului, autorul menționează că implementarea proiectului va contribui la asigurarea cercetării, prevenirii și combaterii unor categorii de infracțiuni prin care se aduc atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, identificării cadavrelor cu identitate necunoscută, a persoanelor dispărute sau a persoanelor decedate în urma situațiilor excepționale, infracțiunilor cu caracter terorist, precum și în vederea prevenirii și combaterii faptelor care prezintă pericol pentru securitatea națională.

Evocăm faptul că, potrivit notei informative, proiectul a fost elaborat întru executarea sub-acțiunii 15.2 al compartimentului VI „Afacerile Interne și Siguranța Cetățeanului” al Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2016-2018, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.890 din 20 iunie 2016.

II. Fără a diminua importanța și necesitatea proiectului supus examinării, atenționăm asupra necesității examinării proiectului prin prisma reglementărilor art.17 alin.(2) al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, care stabilesc că *pe parcursul anului bugetar în curs nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la reducerea veniturilor și/sau majorarea cheltuielilor bugetare, dacă impactul financiar al acestora nu este prevăzut în buget.*

Nerespectarea prevederilor menționate are ca efect încălcarea prevederilor art. 131 alin.(6) din Constituția Republicii Moldova, care prevăd că *nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.*

La fel, proiectul de lege are la bază un document adoptat de Consiliul de Miniștri al Consiliului Europei la data de 10 februarie 1992 sub titulatura completă Recomandarea nr.(92)1 privind folosirea analizelor acidului dezoxiribonucleic (ADN) în cadrul Sistemului Justiției Penale. Prin urmare, nota informativă nu corespunde cerințelor art.20 din Legea nr.780/2001 privind actele legislative, care prevede că împreună cu elaborarea proiectului de act legislativ, grupul de lucru întocmește o notă informativă care include referințe la reglementările corespondente ale legislației comunitare și nivelul compatibilității proiectului de act legislativ cu reglementările în cauză.

III. Referindu-ne la conținutul nemijlocit al proiectului de lege cît privește respectarea normelor tehnicii legislative comunicăm următoarele:

1. Potrivit art.1 alin.(1) din proiect, „Prezenta lege stabilește scopurile, principiile, tipurile și cerințele de bază ale înregistrării genetice judiciare”[...]. Menționăm că, proiectul de lege supus avizării nu reglementează tipurile înregistrării genetice judiciare, fapt pentru care propunem excluderea referinței la „tipurile” sau, alternativ de inclus în proiect prevederi care ar stabili tipurile înregistrării genetice judiciare.

2. Pentru eliminarea unor imperfecțiuni de ordin redacțional, sugerăm ca referirea la utilizarea formelor prescurtate în textul legii să se facă doar o singură dată, iar exprimarea prin prescurtări se poate face doar după explicarea lor în text. În acest sens, urmează a se vedea prescurtarea „*înregistrare genetică*” la care autorul face referire atît la alin.(1) al art.1 din proiectul de lege, cît și la art.2 din proiect unde se regăsește o mențiune în acest sens la definirea noțiunii de „*înregistrare genetică judiciară*”; la art.1 alin.(2), expresiei „*informației genetice*” propunem a fi expusă sub forma „*informației genetice judiciare*”; la noțiunea de „*număr de referință*”, sugerăm redarea desfășurată a prescurtării „*Registru*” astfel „*Sistemul informațional automatizat „Registru de stat al datelor genetice”*”, etc.

3. În acord cu prevederile art.19 lit.e) din Legea nr.780/2001, care obligă utilizarea unei terminologii constante și uniforme, sugerăm revederea proiectului, în sensul reexaminării a ceea ce se dorește să se înțeleagă prin abrevierea „ADN”.

În acest sens, menționăm că, la art.1 alin.(1) din proiectul legii, se menționează că, pe tot cuprinsul legii abrevierea „ADN” urmează a fi folosită ca formulă prescurtată a expresiei „**profilului genetic**”. Totodată, în textul proiectului de lege (a se vedea art.1 alin.(2), art.2 la definirea noțiunilor de „*date de referință ADN*”, „*informație genetică judiciară*”, „*număr de referință*”, „*profil ADN neidentificat*”, „*profil ADN de referință*” ect.) autorul utilizează expresia de „**profil ADN**” ca fiind un cod format din litere sau cifre care reprezintă un set de caracteristici de identificare a părții necodificate a unui eșantion analizat de ADN uman. În același timp, din analiza normelor prevăzute de autor la definirea termenului de „*analiză genetică judiciară*”, „*profil ADN*”, prin utilizarea sintagmelor de „*screening ADN*”, „*partea necodificată a ADN-ului*”, constatăm că

autorul a atribuit abrevierii „ADN” sensul prevăzut în dicționarul explicativ al limbii române, ca fiind denumirea prescurtata a acidului dezoxiribonucleic și este o moleculă prezentă în toate celulele vii, care conține, în nucleotide, totalitatea informațiilor genetice necesare pentru funcționarea și dezvoltarea organismului.

În acest context, pentru evitarea consecințelor negative asupra înțelegerii corecte a dispozițiilor ce-i constituie conținutul, considerăm necesară revederea termenilor în vederea folosirii corecte a abrevierilor derivate din acestea.

În plus, avînd în vedere că termenii au un caracter strict de specialitate, constatăm necesară coordonarea proiectului de lege cu Ministerul Sănătății.

4. La art.1 alin.(2), propunem examinarea completării normei cu sintagma „*perfectare și*” după textul „*în cadrul procesului de*”.

5. La art.2 din proiect, termenul de „*analiză genetică judiciară*” este definit ca utilizarea unui set de determinări biochimice prin care informația deținută în anumite fragmente necodate ale macromoleculi ADN este transformată într-un cod alfanumeric specific fiecărui individ. Această noțiune urmează a fi coroborată, în partea ce ține de structura codului, cu definiția dată pentru termenul de „*profil ADN*”, potrivit căruia codul este format din litere sau cifre.

6. La definirea noțiunii de „*date despre caz*”, cuvintele „*organele competente pentru examinare*” se vor substitui cu cuvintele „*organele competente de examinare*”, iar plasarea textului „*precum și date despre alte cazuri cercetate*” în redacția propusă, la finalul normei, poate determina confuzii la aplicare.

7. Cît privește definiția de „*înregistrare genetică judiciară*”, menționăm că definiția nu poate conține noțiunea pe care o definește. Este necesară revederea normei.

8. La definirea termenului de „*material biologic*”, pentru un plus de precizie și corelarea normei cu prevederile art.5, art.6 lit.e), respectiv art.8 lit.e), sugerăm inserarea după sintagma „*cu persoane dispărute sau decedate*” a textului „*în urma situațiilor excepționale sau ale infracțiunilor cu caracter terorist*”.

9. La definirea termenului de „*laborator acreditat*”, pentru unitate terminologică în materie, propunem înlocuirea expresiei „*probele materialului biologic*” prin „*materialul biologic*”. Observația este valabilă pentru toate situațiile similare din proiect.

10. Din prevederile art.5 din proiect rezultă că unul din scopurile înregistrării genetice este *de stabilire a identității persoanelor dispărute sau decedate în urma situațiilor excepționale*, fără a se preciza în cuprinsul proiectului care ar fi acestea, fapt ce ar putea duce la aplicarea discreționară a reglementărilor proiectului, în funcție de interese.

11. Pentru corectitudinea redactării, norma de la art.6 lit.c) sugerăm a fi expusă în sensul *excluderii persoanelor și a victimelor care au avut contact justificat sau accidental cu locul comiterii faptei*.

12. Titlul art.9 nu corespunde conținutului. Pe cînd titlul sugerează că în articol este vorba atît despre prelevarea cît și folosirea materialului biologic, în realitate textul articolului se referă doar la prelevarea materialului biologic. Astfel, propunem reformularea titlului articolului.

13. Proiectul stabilește la art.9 alin.(1) că „*Prelevarea materialului biologic pentru înregistrarea genetică se realizează de către personalul calificat al subdiviziunilor Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne instruit în acest sens și, după caz, de către personalul calificat al unităților medico-legale ale Centrului de Medicină Legală pe lângă Ministerul Sănătății*”. Semnalăm că în proiect nu sînt delimitate cazurile în care materialul biologic va fi prelevat de către personalul din subdiviziunile Inspectoratului General al Poliției și cele în care va fi prelevat de către personalul unităților medico-legale ale Centrului de Medicină Legală. Pentru a evita crearea confuziilor la determinarea responsabilităților în domeniul prelevării materialului biologic, recomandăm înlăturarea aspectului menționat.

14. Prevederile art.9 alin.(6) dublează dispozițiile alin.(3) și (4) al aceluiași articol în partea ce ține de obligativitatea existenței acordului scris al victimelor infracțiunii și a persoanelor care au avut contact, în mod justificat sau accidental, cu locul comiterii infracțiunii, respectiv al rudelor pînă la gradul II de rudenie, pentru a le fi prelevat analizat materialul biologic. Totodată, dacă la alin.(3) și (4) al art.9, proiectul vizează necesitatea acordului în scris atît pentru prelevarea cît și pentru analiza materialului biologic, la alin.(6) proiectul se referă doar la acordul în scris pentru prelevarea materialului biologic. O asemenea abordare neuniformă poate determina confuzii la aplicare.

Tot în acest context, evocăm faptul că, nicăieri în cuprinsul propunerii nu se regăsesc norme cu referire la consimțămîntul persoanelor supuse examinării în masă la prelevarea materialului biologic. În vederea înlăturării oricăror dubii asupra oportunității noilor reglementări, propunem revederea normelor.

15. Este neclară expresia „*doar în caz de necesitate*” utilizată la finalul alin.(6) al art.9, din context neînțelegîndu-se care sînt acele cazuri în care materialul biologic prelevat de la persoanele care activează în domenii ce implică risc pentru viață sunt supuse analizei genetice.

16. Pentru evitarea oricărui echivoc de interpretare, din textul propus pentru art.9 alin.(4), ar fi trebuit să rezulte cu claritate că acordul în scris este necesar doar pentru prelevarea și analiza genetică al materialului biologic al rudelor pînă la gradul II de rudenie și nu pentru recoltarea urmelor biologice ale persoanelor dispărute.

17. Art.9 alin.(5) stabilește că prelevarea materialului biologic de la persoanele și categoriile prevăzute la art.8 lit.a), c)-e) se efectuează la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată, iar de la persoanele prevăzute la art.8 lit.f) - numai în baza încheierii instanței de judecată, fără a specifica în ce temeii vor fi prelevate materialele biologice de la celelalte persoane pasibile înregistrării?

18. Semnalăm că norma propusă pentru alin.(7) nu se încadrează tematic la art.9, motiv pentru care sugerăm revederea poziției unde va fi introdusă această prevedere.

19. La art.9, prevederile alin.(9) necesită a fi concretizate, în special sintagma „*va acționa în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală*”, or această nu oferă o claritate referitor la soluția în cazul lipsei consimțămîntului

persoanelor vizate. Pentru un spor de precizie normativă și pentru asigurarea previzibilității normelor, este necesară completarea textului cu trimiteri exprese la dispozițiile din lege care stabilesc acțiunile ce urmează a fi întreprinse de organul de urmărire penală.

Obiecția este valabilă și pentru art.9 alin.(13), art.10 alin.(2), art.10 alin.(10), art.16.

20. În conformitate cu prevederile art.154 alin.(1) al Codului de procedură penală, *organul de urmărire penală este în drept să colecteze mostre care reflectă particularitățile omului viu, cadavrului, animalului, substanței, obiectului dacă investigarea lor are importanță pentru cauza penală*. Prin urmare, nu este clar de ce la art.9 alin.(14), au fost indicate doar unele categorii pentru care prelevarea materialului biologic pentru cercetarea comparativă se va efectua prin utilizarea truselor de recoltare, norma neaplicându-se tuturor categoriilor prevăzute la art.8.

De asemenea, pentru rigoarea exprimării, sintagma „folosite” urmează a fi eliminată.

La fel, considerăm că norma respectivă se încadrează tematic mai degrabă după alin.(15).

21. La art.10 alin.(3), după cuvintele „*de la care au fost prelevate*” cuvântul „*datele*” se va substitui cu sintagma „*materialul biologic*”.

22. La art.10 alin.(4), considerăm că apare necesitatea explicării noțiunii de „*cod de identificare*”, noțiune care nu este definită în proiect generând astfel confuzii de interpretare. În cazul în care se are în vedere „*datele de referință ADN*”, cuvintele „*cod de identificare*” se va substitui cu termenul în cauză.

23. La art.10 alin.(8), se impune reanalizarea textului, întrucât nu se precizează nicăieri în cuprinsul proiectului care sunt cerințele prevăzute de lege pentru distrugere.

24. La art.10 alin.(11), expresiei „*atrage după sine răspunderea disciplinară, contravențională, civilă sau penală în conformitate cu prevederile legislației în vigoare*” utilizată în cadrul normei trebuie să corespundă articolelor concrete, corespondente și aplicabile din Codul penal sau Codul cu privire la contravențiile administrative, dacă acestea încă nu există, respectivele completări trebuie efectuate concomitent cu adoptarea legii, în conformitate cu prevederile art.47 alin.(7) al Regulamentului Parlamentului, pentru a nu păstra „moarte”normele de răspundere.

25. Sugerăm reexaminarea prevederilor art.11 alin.(1), în partea ce ține termenului de 1 an, prin prisma dispozițiilor Recomandării Comitetului de Miniștri al Consiliului European nr.(92)1 privind folosirea analizelor acidului dezoxiribonucleic (ADN) în cadrul Sistemului Justiției Penale ce indică asupra faptului că *mostrele sau alte țesuturi prelevate de la persoane pentru analize ADN nu ar trebui păstrate după emiterea deciziei definitive în cauza pentru care acestea au fost utilizate, dacă nu sunt necesare pentru alte scopuri aflate în legătură directă cu cele pentru care acestea au fost colectate*.

Suplimentar, conform Convenției Consiliului European nr.180 pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal și a art.4 al Legii privind protecția datelor cu caracter personal nr.133/2011, *datele cu*

caracter personal care fac obiectul prelucrării trebuie să fie stocate într-o formă care să permită identificarea subiecților datelor cu caracter personal pe o perioadă care nu va depăși durata necesară atingerii scopurilor pentru care sunt colectate și ulterior prelucrate. De asemenea, colectarea datelor cu caracter personal pentru scopuri polițienești, conform principiului 2 din Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei nr. (87)15 ce reglementează utilizarea datelor cu caracter personal în sectorul polițienesc, *ar trebui limitată la strictul necesar pentru prevenire unui pericol real sau reprimarea unei infracțiuni penale concrete.* Orice excepție de la această dispoziție ar trebui să constituie obiectul unei legislații naționale specifice.

Mai mult, principiul 7 din această recomandare stipulează că *ar trebui luate măsuri pentru ca datele cu caracter personal înregistrate pentru scopuri polițienești să fie șterse dacă nu mai sunt necesare scopurilor pentru care au fost înregistrate.* În acest sens, ar trebui să fie luate în considerare următoarele criterii: necesitatea de a păstra datele în perspectiva finalizării unei anchete pentru un caz concret, pronunțarea unei decizii definitive și, în special, achitarea, reabilitarea, pedepse executate, amnistii, vârsta persoanei vizate, categorii particulare de date.

26. Din raționamentele expuse mai sus și ținând cont de faptul că conform prevederilor Recomandării nr.(92) 1, *probele biologice sau informațiile derivate din acestea pot fi păstrate pentru perioade mai lungi când persoana în cauză cere acest lucru și când proba nu poate fi atribuită unei persoane,* la art.11 alin.(3) nu ar fi oportună radierea automată din Registrul a informației referitoare la urmele biologice prelevate de la fața locului „și la momentul identificării” persoanei căreia îi aparțin.

27. La art.11 alin.(4) „Radierea automată din Registrul a informației referitoare la cadavrele neidentificate prevăzute la art.8 lit.d) și la persoanele prevăzute la art.8 lit.e) și h) din prezenta lege se efectuează dacă procesarea informației a atins scopul prelucrării ori s-au împlinit 80 de ani de la momentul înregistrării”.

La evaluarea normei este dificil de a stabilit conținutul dispoziției care trebuie aplicat în practică, stimulând astfel interpretarea eronată a normei.

Drept urmare, utilizarea sintagmei „*procesarea informației a atins scopul prelucrării*”, face dificilă interpretarea și aplicarea acesteia.

De asemenea, momentul în care radierea automată din registrul nu este prevăzută de o manieră univocă în conținutul normei, ci prevede câteva momente, care, în mod clar nu au loc simultan, astfel încât nu este clar dacă se enumeră acțiuni succesive doar ultima reprezintă momentul radierii automate din registrul, sau epuizarea oricărui dintre momentele succesive oferă temei de a considera informația radiată din registrul?

Aceste neclarități pot favoriza aplicarea la discreția MAI unor reguli convenabile, din punct de vedere al interesului și scopului propus. Având în vedere că, potrivit tehnicii legislative, textul normelor trebuie să aibă un caracter clar, astfel încât dezvăluirea normei să fie consecutivă, ordonată și sistematizată, întru excluderea sensului echivoc al normei, recomandăm autorului revizuirea redacțională a conținutului acestei normei.

Obiecția este valabilă și pentru alin.(5)-(7) al art.11.

28. La art.12 din proiect, sunt omise situațiile în care persoanele supuse examinării în masă, menționate la art.8 lit.f) din proiect, pot solicita radierea informației genetice din Registru.

29. Proiectul prevede la art.18 alin.(2), că din data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi supuse înregistrării genetice obligatorii și persoanele deja condamnate la pedeapsa închisorii pentru săvârșirea infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave, nefiind necesara emiterea unei alte hotărâri a instanței de judecată. Prezenta lege urmează să intre în vigoare, în temeiul alin.(1) al art.18, la 6 luni de la data publicării.

În conformitate cu prevederile proiectului, înregistrarea genetică presupune colectarea, înregistrarea și administrarea materialului biologic și a informației genetice. Organul de urmărire penală sau după caz, instanța de judecată, pe baza materialului biologic avut la dispoziție, dispune efectuarea analizei genetice judiciare la laboratoarele de analiză acreditate. După efectuarea analizelor genetice, laboratoarele acreditate transmit registratorului Registrului profilul ADN de referință și datele cu caracter personal ale persoanei de la care au fost prelevate datele în vederea înregistrării genetice judiciare. Potrivit autorului, conform studiului de fezabilitate efectuat de către compania Global Business Strategies, pentru crearea laboratorului ADN în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, pentru procurarea utilajului necesar laboratorului, acomodarea încăperilor, instruirea personalului sînt necesare mijloace bănești în suma de 3,5 mln.euro, surse financiare care vor fi suportate din buget și din atragerea fondurilor externe. La fel, este necesar de luat în calcul crearea și întreținerea bazei de date genetice poate atinge suma de sute de mii de euro.

Atenționăm că, în situația în care sursa de finanțare nu este identificată, norma art.18 alin.(2) riscă să fie una pur declarativă și nerealizabilă în esență ca și întreg proiectul de lege. Prin urmare, recomandăm să se prevadă intrarea în vigoare a legii la o dată ulterioară creării laboratorului de analiză genetică moleculară, respectiv a creării bazei de date genetice judiciare și adoptării de către organele abilitate a actelor normative și a instrucțiunilor prevăzute la art.4 alin.(2).

Oportunitatea adoptării proiectului ține nemijlocit de atribuțiile Parlamentului.

Ion CREANGĂ
Șef Direcție generală juridică